

Vlčí problém

Kvóta lovu vlka dravého sa radikálne znížila. Budeme vlka v budúcnosti ešte loviť, alebo zostane celý rok pod ochranou?

Ing. SLAVOMÍR FINĎO CSc., Ing. TIBOR BENČIČ

Vás začiatkom novembra prekvapila výška kvóty na lov vlka stanovenej orgánom štátnej správy? Kvóta 80 jedincov je oproti minulej sezóne nižšia o päťdesiat, hoci mnohé poľovnícke subjekty aj niektoré lesné úrady poukazujú na bezproblémový odlov vlkov a žiadajú ho skôr zvýšiť.

Pozrime sa na „vlčí problém“ objektívnejšie. Z hľadiska medzinárodných záväzkov a z pohľadu lovu vlka na Slovensku v uplynulých rokoch, a najmä v minulej sezóne.

ŠELMY V ÚNII: Tri zo štyroch u nás žijúcich druhov veľkých šeliem, teda medveď, rys a vlk, sú chránené v rámci Bernského dohovoru o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť a v rámci CITES, Dohovoru o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín. Európska komisia zaradila medveďa, vlka a rysa medzi prísne chránené druhy a druhy, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia. Je to uvedené v prílohách 2 a 4 smernice Rady č. 92/43/EHS

z 21. 5. 1992 o ochrane biotopov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín. Medveď a vlk sú zároveň prioritnými druhmi európskeho významu. Znamená to, že ich ochrane venuje Európska komisia mimoriadnu pozornosť. Napríklad zásah do územia vyhláseného na ich ochranu alebo do populácie uvedených druhov, ktorý by mohol mať negatívny vplyv na ich priaznivý stav, je možný iba z dôvodov, týkajúcich sa zdravia ľudí alebo bezpečnosti verejnosti, alebo priaznivých dôsledkov prvoradého významu pre

životné prostredie, alebo z iných naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu. Tie však posúdi len Európska komisia.

OCHRANA NA SLOVENSKU: Kým medveď a rys sú u nás celoročne chránené, vlk je celoročne chránený iba v Chránenej krajinskej oblasti Kysuce a v Národnom parku Slovenský kras. Táto celoročná ochrana je v záujme prepojenia našej populácie s populáciou v Českej republike a Maďarsku. Na ostatnom území je vlk chránený od 16. januára do konca októbra. V období od 1. novembra do 15. januára je možný lov vlka v zmysle platných poľovních predpisov. Usmrtenie medveďa, rysa, a nakoniec aj vlka v čase ochrany je možné iba na základe výnimky ministerstva životného prostredia a ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Výnimku možno povoliť iba v prípadoch taxatívne uvedených v § 40 zákona č. 543/2002 Z.z. O ochrane prírody a krajiny. Dôvody, pre ktoré možno povoliť usmrtenie uvedených druhov, vychádzajú zo spomenutej smernice Rady č. 92/43/EHS, článok 16. Usmrtenie týchto chránených živočíchov bez povolenia je nielen priestupkom na úseku ochrany prírody a krajiny, ale môže za istých okolností naplniť aj skutkové znaky trestného činu porušovania ochrany rastlín a živočíchov, ako aj trestného činu pytliactva.

V MINULOSTI: Kedysi bol vlk dravý považovaný za škodnú zver, a tak bol taxatívne zaradený aj v zákone o poľovníctve č. 23 z roku 1962 i v predošlých legislatívnych normách. Jeho lov či usmrtenie iným spôsobom bolo povolené

celoročne. Odstrel sa štatisticky neevidoval. Za uloveného vlka sa dokonca až do osemdesiatych rokov vyplácalo zástrelné. Roku 1975 sa však významnou vyhláškou č. 172 zaviedla na podnet poľovníkov čiastočná ochrana vlka a iných druhov a upravil sa i čas jeho lovu. Vyhláška zakazovala používať trávenie, železá či vyberanie mládat, a to aj pri love iných šeliem a dravcov. V deväťdesiatych rokoch bola aj na základe CITES vyhlásená celoročná ochrana vlka, čo však nemalo racionálne jadro, nebolo to dostatočne odôvodnené a opatrenie malo krátku trvácnosť. Napriek „totálnej“ ochrane sa oficiálne ulovilo zo dvadsať vlkov, pretože jeho lov poľovnícka legislatíva ďalej povoľovala. No koľko vlkov sa ulovilo v skutočnosti, vedia už len hlboké doliny...

Od konca šesťdesiatych do začiatku osemdesiatych rokov sa lovilo priemerne ročne do päťdesiat vlkov, neskôr sa priemer zvýšil na deväťdesiat, pričom roku 1996 dosiahol maximum, 156 vlkov.

CHÝBA METODIKA: Ak chceme k problematike vlka pristupovať seriózne, musí plánovanie odlovu vychádzať z relevantných čísiel. A tu je zrejme kameň úrazu. Na zisťovanie početnosti populácie na Slovensku totiž chýba metodika. Tá by mala byť súčasťou takzvaného akčného plánu. Máme síce legislatívne stanovené, že za sčítanie zveri, a teda aj vlka, ktoré sa vykonáva celoročným pozorovaním, je zodpovedný užívateľ revíru, ale v zákone nie je uvedená metóda, akou sa má početnosť zisťovať. Ani pri raticovej zveri, ani pri šelmách. Napriek rokovaniam pri vstupe Slovenska do EÚ a o projekte NATURA 2000, stále nemáme vypracované akčné plány pre medveďa, rysa ani vlka. Pritom

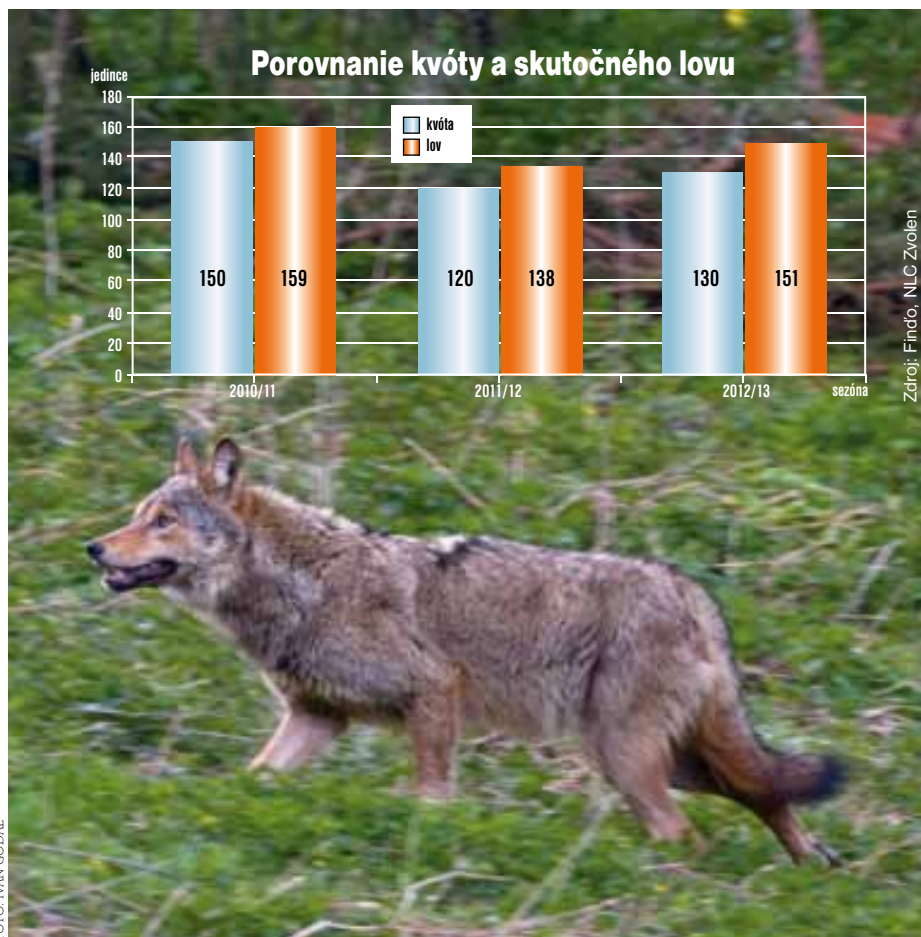

FOTO: IVAN GODÁL

všetky štáty Európy takéto akčné plány majú alebo na nich pracujú, ako napríklad Bulhari, kde ročne lovia asi 250 vlkov.

Tvorba akčného plánu si vyžaduje stretávanie sa a diskusiu poľovníkov, ochranárov a verejnosti, ktorá má o problematiku záujem. Taktak sa to pripravovalo aj v iných štátoch. Chorváti majú veľmi dobre vypracované akčné plány, pozo-

stávajúce z manažmentových a vzdelávacích projektov, poznatkov o druhu z určitého územia a podobne. Pripraviť Akčný plán pre medveďa je veľká výzva aj pre častejšie strety a konflikty ľudí s touto šelmou. A takisto vlk by mal mať čo najskôr „svoj“ akčný plán, pretože poľovníci ho chcú ďalej obhospodarovať. Príslušné orgány, ministerstvá, výskumné pracoviská a SPK by sa toho mali ujať. Ak to neurobia, chytí sa toho takzvaná „ochranárska verejnosť“ a ich prezentácia nedisciplinovanosti niektorých poľovníkov môže viesť k celoročnej ochrane vlka s ťažko uplatniteľnými výnimkami.

ZISŤOVANIE STAVOV: Už máme aj iné metódy zisťovania stavov zveri ako len vizuálne pozorovanie. Genetické analýzy sa zjednodušili a môže ich robiť viac pracovísk. Zbierajú sa vzorky – krv, tkanivo, srst, trus a v lepších laboratóriách sa dá robiť analýza DNA aj zo slín. Vzorky vlka možno odobrať takisto z okolia rán strhnutých kusov, kde vlk zanechal sliny. Keby sa presnejšie evidovala raticová zver strhnutá vlkami, určite by to bola pomôcka aj pri stanovovaní problematickej kvóty.

Na každý monitorovací systém, aj vizuálny alebo telemetrický, treba finančné prostriedky. Nemožno sa veľmi spoliehať

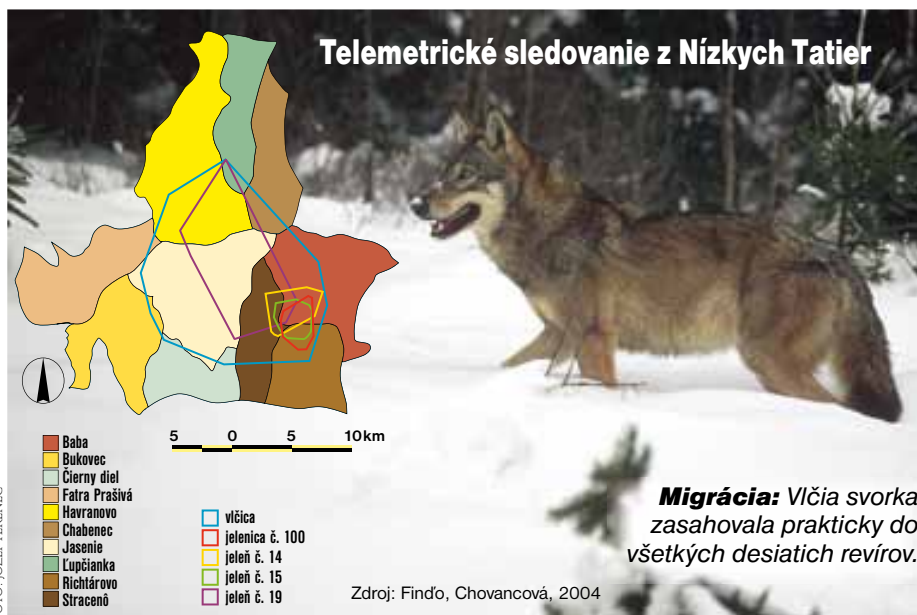

FOTO: JOZEF FERENEC

Reč paragrafov

Podľa zákona o poľovníctve č. 274/2009 schvaľuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR na návrhy Krajských lesných úradov ročné kvóty odstrelu vlkov. Tie sa určujú od roku 2010. Nesúlad medzi časom lovu vlka vo vykonávacej vyhláške č. 344/2009 k zákonu o poľovníctve a vo vyhláške č. 24/2003 k zákonu o ochrane prírody a krajiny sa podarilo odstrániť. Čas lovu vlka je od 1. novembra do 15. januára. Územia bez lovu vlka sú určené v § 71 vyhlášky 344/2009, ide o okresy Čadca, Rožňava a Košice vidiek. Paragraf 76 upravuje spôsob založenia značky pre usmrtenú zver vrátane veľkých šeliem a § 77 lístok o pôvode zveri.

len na dobrovoľnícku prácu. V okolitých štátoch majú v poľovních zákonoch sčítanie zveri podrobne rozpracované. Do našej legislatívy sa napriek mnohým upozorneniam nič také nedostalo. Monitoringu vlčích populácií sa v Európe venuje veľká pozornosť, pracuje sa rôznymi metódami a toto čaká aj Slovensko. Zatiaľ sa však pri stanovovaní kvóty nemôžeme odvolať na žiadnu relevantnú objektívnejšiu metódu sčítania jedincov. Nedá sa spoliehať iba na údaje z poľovníckej štatistiky, nahlásené ľuďmi, ktorí aj z pohľadu verejnosti môžu byť zatažení „záujmami jednej strany.“

KVÓTY: Slovensko má na lov vlka výnimku EÚ, pričom od roku 2010 sa schvaľujú kvóty lovu. Tie sa však z roka na rok viac a viac prekračujú. Pred tromi rokmi to bolo o deväť, pred dvoma o 18 a v minulej sezóne sa kvóta „prestrelila“ o 21 vlkov.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka určilo na sezónu 2012/2013 kvótu lovu 130 vlkov, ulovených ich však bolo 151, z toho 81 samcov a 70 samíc. Stodvadsatdeväť vlkov bolo ulovených na individuálnej a zostatok, 22 jedincov, na spoločnej poľovačke. Podľa hlásení Krajských lesných úradov za jednotlivé oblasti sa v pôsobnosti Banskej Bystrice ulovilo 25 vlkov, pričom kvóta bola 30. V Košickom kraji bola kvóta 20 jedincov, ulovilo sa však 26. Aj v Prešovskom kraji ulovili o tri vlky viac, ako mohli, ale pri kvóte 60 vlkov „iba“ o päť percent.

Najhoršie z tohto pohľadu dopadli vlky v Žilinskom kraji. Tu bola kvóta 20 vlkov, no ulovili ich až 37, čo je takmer dvojnásobok. V tomto okrese naplnili kvótu už v prvom týždni povoleného lovu, teda v úvode novembra. Lov vlka bolo treba hneď zastaviť, lenže prvé ►►

Úcta k trofeji: Ulovenie vlka nie je každodenná záležitosť, Diana ju nedopraje všetkým poľovníkom.

FOTO: IVAN GODÁL

Bežec: Vlk dokáže prekonať za potravu obrovské vzdialenosti. Vyhliadnutého jedinca svorka doslova uštvie.

hlásenia sa odovzdávali neskôr. Dva novembrové týždne stačili poľovníkom z tohto kraja na to, aby ulovili 37 vlkov, tejto plachej šelmy, ktorú v revíri len tak nezahliadnete. Na celom území Slovenska sa za tieto dva sledované týždne ulovilo 80 vlkov a do konca novembra ďalších 30. Úlovok 110 vlkov za november predstavoval až 86,9 percenta z celkovej kvóty. To svedčí o tom, že buď máme na Slovensku naozaj veľa vlkov, alebo niektorí poľovníci v stanovenom termíne predložili lebky vlkov, ktorých ulovili už skôr, v čase ochrany. Vrhá to tieň podozrenia, a preto sa ani netreba čudovať tvrďším opatreniam štátnej správy pri určení kvóty v tejto poľovníčkej sezóne. Medzi ne patrí napríklad povinnosť bezodkladne nahlásiť ulovenie vlka poľovnímu hospodárovi alebo ním poverenej osobe. Tá je povinná okamžite zabezpečiť vizuálnu obhliadku vrátane odberu vzoriek osobou OÚ zodpovednou za poľovníctvo a pracovníkom Štátnej ochrany prírody. Okrem toho sa vylučuje lov vlka dravého vo všetkých pohraničných oblastiach na základe ich zaradenia medzi územia európskeho významu. Taktiež je povolený lov vlka iba individuálnym spôsobom, zrejme aby sa predišlo situácii, keď sa počas spoločnej poľovačky uloví viac vlkov naraz alebo, nebudaj, celá svorka. Škoda, že v ére mobilných telefónov, keď napríklad v televíznych súťažiach nie je problém okamžite zastaviť hlasovanie pri tisícach respondentov, bol problém zvládnuť kontrolu nad odlovom 130 vlkov.

„Bez spoľahlivého monitoringu je určovanie kvót lovu nedôveryhodné.“

Na spresnenie, do 15. decembra sa ulovilo ešte 33 vlkov a v druhej polovici mesiaca ďalších osem. V januári sa vlk už nelovil.

Tvrdenie, že vlk je na našom území ohrozený druh, nemá racionálny základ. Ak sa na Slovensku uloví ročne do 150 vlkov, je to určite veľký zásah do populácie. No podľa všetkého sa aj pri určitom príleve vlkov zo susedných krajín, najmä z Poľska a Ukrajiny, s tým dokáže vyrovať. Kým však neexistuje riadny monitoring zostávajúcej populácie po odlove, určovanie kvót je nedôveryhodné.

LOVIŤ ČI NELOVIŤ?: Významný americký biológ Dave Mech, ktorý niekoľko desaťročí skúma vlky, a aj mnohé zahraničné štúdie tvrdia, že absolútna celoročná ochrana vlka je možná, treba však podľa nich mať v zálohe legislatívny postup na umožnenie jeho lovu. V prípade, že sa prejavia zvýšené škody na domácich zvieratách alebo na voľne žijúcej raticovej

zveri v určitých záujmových územiach, ako je napríklad naša Poľana, alebo ak vznikne nebezpečná epidémia a podobne. Žiaľ, mnohí poľovníci u nás nerešpektujú pravidlá hry, ktoré súvisia s lovom vlka. Zrejme ani nedodržia čas lovu.

O niektorých priestupkoch sa vie z ústneho podania. A čo spôsobí vystatovanie sa fotografiou ulovených piatich vlkov počas jednej poľovačky? Hoci ich lovci neporušili žiadny zákon ani predpis, fotografia obletela doslova celú Európu a ľudia v krajinách s totalnou ochranou vlka len pozerali v nemom úžase. Na medzinárod-

nom stretnutí poľovníckych redaktorov v Rakúsku sa ma kolega z Holandska zhrozene opýtal, čo to s tými vlkami robíme...

Sme krajina s bohatou poľovníckou tradíciou, mnoho poľovníkov chce vlka loviť, a preto dodržiava disciplínu a zásady s tým spojené. Iba niektorým sa pošastilo ho uloviť. Ďalší mali šťastie aspoň ho zahliadnuť, ale väčšina sa s ním ani nestretla. Pri zostavovaní akčného plánu bude pomoc poľovníkov pri monitorovaní a sledovaní tohto vzácneho živočicha najdôležitejším vkladom. Je v našom záujme vytvoriť systém, ktorý pružne a dôveryhodne vyhodnotí, či v love vlka treba pridať, alebo z neho ubrať. ■

Plece pri pleci: Sledovanie vzácneho živočicha pomocou fotopasce.

FOTO: PROHEDJASK (2), SLAVOMÍR FINTO